

N:o 39.

Ank. till Riksd. kansli den 2 april 1894, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af föreskriften i 27 § disciplinstadgan för krigsmagten af den 7 oktober 1881 om afsändande af bestraffadt manskap, som tillhör värfvad trupp till värfvade arméns disciplinkompani.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 74, anför herr *J. Bengtson* följande:

Enligt 27 § disciplinstadgan för krigsmagten af den 7 oktober 1881 må den, som tillhör manskapspersonalen vid värfvad trupp, när honom ådömts vissa bestraffningar, »ur rullorna utstrykas och öfverlemnas till Konungens befallningshafvande, som förordnar om hans afsändande till värfvade arméns disciplinkompani, för att der under sin återstående kapitulationstid hållas till allmänt arbete».

Denna bestämmelse, som lägger en synnerligen stor och af öfverordnad myndighet icke kontrollerad magt i händerna på cheferna för de värfvade regementena och corpserna, har med hänsyn till sin ändamålsenlighet och sitt syfte varit mer än omtvistad, och inför Riksdagens Andra Kammare har krigsministern år 1884 uttalat den meningen, dels att endast krigsrätt egde ådöma förflyttning till värfvade arméns disciplinkompani, dels att detta kompani skulle förvandlas från en straffanstalt till ett straffkompani, der manskapet sysselsattes såsom militärer. Det stannade emellertid vid blotta uttalandet.

Oafsedt den omständigheten, att 27 § disciplinstadgan innehåller en *olika lagstiftning* för värfvad och indelt soldat, der de gjort sig skyldiga till enahanda förseelser, är tillämpningen af nämnda § ej underkastad någon som helst kontroll, hvarför den ock verkar ojemnt, och faktiskt är *lagtillämpningen* öfverlåten åt det individuella godtfinnandet.

Enligt de upplysningar, som stått till buds, och som, om de ej äro absolut exakta, ej torde innehålla några väsentliga eller afsevärda felaktigheter, har från midten af 1890 till midten af 1893, således under en tidrymd af omkring 3 år, öfverlemnats till disciplinkompaniet eller, såsom det heter, dit »bortskänkts»:

från flottans värfvade stam	120 man
» arméns regementen och corpser.....	80 » .

Af dessa senare 80 man kommer i det allra närmaste hälften eller 39 på ett i Stockholm förlagdt värfvad infanteriregemente, under det att från ett annat infanteriregemente i samma stad och med samma nummerstyrka endast bortskänkts 2 man. Från andra värfvade regementen och corpser åter, såsom de i Skåne förlagda äfvensom från trängcorpserna, har ej under ifrågavarande tidrymd någon blifvit till diciplinkompaniet öfverlemd. Af dessa siffror och dessa förhållanden torde, bland annat, den slutsatsen kunna dragas, att 27 § disciplinstadgan kan tillämpas och har tillämpats på ett i väsentlig mån skiljaktigt sätt.

Redan ur denna synpunkt torde ifrågavarande föreskrift om öfverlemnande af felaktigt och bestraffadt värfvadt manskap till det i Varberg förlagda disciplinkompaniet böra upphävas. Då man dessutom kan med fog ifrågasätta lämpligheten af att sammanföra dessa felaktiga individer eller mindre goda element till en särskild anstalt, från hvilken de icke torde i regeln utgå moraliskt förbättrade — disciplinsoldatens framtid är nemligen i allmänhet mörk och vistelsen vid disciplinkompaniet är ofta nog en anhaltstation på den väg, som heter: brott och fängelse — torde det vara än angelägnare att ur våra krigslagar utplåna en föreskrift, som stått der allt för länge.

Funnes denna föreskrift ej till, och vore således grunden för ett disciplinkompani bortfallen, borde helt visst denna omständighet hafva en gynsam återverkau på rekryteringen af våra värfvade trupper och handhafvandet af dertill hörande angelägenheter, liksom det ock torde ligga i sakens natur, att man måste åt sjelfva soldatuppföstran egna större uppmärksamhet, då man ej vidare hade att tillgripa det i och för sig tvifvel underkastade krigstuktmedel, som meraberörda § lagt i vederbörande chefs händer.

Slutligen torde böra erinras om ännu en omständighet, som är af betydelse för statskassan.

Sedan under de sistförflutna åren och senast genom 1892 års härordning den egentliga värfningen än vidare utsträckts, och de värfvade trupperna väsentligen ökats, kan rättigheten att öfverlemna värfvade soldater till disciplinkompaniet föranleda i afsevärd mån ökade kostnader för detta kompanis underhåll m. m. Detta sakförhållande torde vara förtjent af dess större uppmärksamhet, som utbytet af till disciplinkompaniet nu anvisade anslag torde vara skäligen ringa med hänsyn till såväl dess gagn för försvaret som den dit öfverlemnade individens moraliska förbättring.

På grund af hvad som nu blifvit anfördt får jag hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t upphäfvå föreskriften i 27 § disciplinstadgan för krigsmagten af den 7 oktober 1881 om afsändande af bestraffadt manskap, som tillhör värfvad trupp, till värfvade arméns disciplinkompani.

Lika med motionären finner utskottet det vara önskligt, om föreskrifterna angående öfverlemnande af bestraffadt värfvad manskap till disciplinkompaniet kunde upphävas, så framt derigenom någon olägenhet i fråga om disciplinens upprätthållande vid de värfvade trupperna ej förorsakades. Men en utredning i förevarande hänseende lärer under alla förhållanden vara behöflig, innan ett bestämdt uttalande i den af motionären förordade rigtningen kan af utskottet tillstyrkas. I alla händelser synes dock, derest afsändandet till disciplinkompaniet kommer att bibehållas, det vara angeläget, att föreskrift blifver meddelad derom, att öfverlemnandet ej finge ega rum utan föregående beslut af vederbörlig domstol.

Den behöfliga utredningen lärer icke af någon annan än Kongl. Maj:t kunna företagas, i följd hvaraf utskottet ansett motionärens framställning icke kunna föranleda annan åtgärd, än att frågan medelst en skrifvelse öfverlemnas till Kongl. Maj:ts bepröfvande.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida föreskriften i 27 § disciplinstadgan för krigsmagten af den 7 oktober 1881 om afsändande af bestraffadt manskap, som tillhör värfvad trupp, till värfvade arméns

disciplinkompani må kunna upphävas, eller, om berörda bestraffningssätt skulle finnas behöfva i en eller annan form bibehållas, detsamma icke borde ådömas endast af krigsrätt, och i sådant fall derom framlägga förslag till Riksdagen.

Stockholm den 31 mars 1894.

På lagutskottets vägnar:

L. Annerstedt.

Reservation

af herr *Erickson*, som anförde:

»Af såväl motionärens framställning som bifogade statistiska uppgift rörande disciplinkompaniets rekrytering framgår, att denna sker hufvudsakligast från tvenne truppafdelningar. Vid sju regementen och corpser har afsändande af straffadt manskap till disciplinkompaniet endast sparsamt egt rum, och vid två af dessa är »bortskänkningen» högst ringa. Vid fem regementen och corpser har man under den tidrymd, som uppgiften omfattar, ej tillämpat disciplinstadgans 27 §. Af dessa förhållanden torde kunna dragas den slutsatsen, att *tillämpningen* af denna § är i hög grad ojämn och möjligen beroende hufvudsakligen på respektive chefers subjektiva uppfattning.

Nämnda förhållanden torde också ådagalägga äfven det *obehöfliga* af en sådan straffpåföljd som bortskänkning till disciplinkompaniet, enär man icke torde kunna leda i bevis, att disciplinen vid de truppförband, der bortskänkning, jemförelsevis sedt, eger rum i massa, är bättre eller starkare upprätthållen än vid de trupper, der man ej tillämpar 27 § disciplinstadgan, och der man med fullt fog torde anse, att denna § innehåller en mindre ändamålsenlig bestämmelse, och att bortskänkningen är en mindre lycklig åtgärd. Lättheten att blifva qvitt dem, som ådömts vissa disciplinstraff, torde fast mera inbjuda till efterlåtenhet i fråga om bibringande af militärisk ordning och disciplin; och ur denna synpunkt torde bortskänkningen verka skadligt. Funnes ej denna lätthet, skulle måhända rekrytansskaffnin-

gen i afseende på val af manskap ske med ännu större omsorg än nu, och säkerligen skulle den tidpunkten senare inträda eller ock uteblifva, då enligt disciplinstadgans ord »ingen vän är», att en flere gånger bestraffad »skulle under förblifvande vid truppen kunna återföras till sin tjenstepligt».

Är det oundgängligt nödigt att blifva qvitt en karl, som icke låter sig rättas, torde det vara bättre, att densamme helt enkelt afskedas — helst med förlust af sina sparbankspenningar — än bortskänkes till disciplin-kompaniet, som torde vara hvarken ett militäriskt straffkompani eller en förbättringsanstalt.

Någon särskild eller ytterligare utredning torde i förevarande afseende icke vara erforderlig.

Hvad utskottet i senare hälften af sitt skrifvelseförslag hemställt rörande ifrågavarande straffpåföljds ådömande af krigsrätt har jag så mycket mindre kunnat biträda, som derigenom det af motionären afsedda mål ej vinnes, men å andra sidan till följd deraf åtskilliga afsevärda olägenheter torde kunna antagas uppstå.

Väl är sant, att uttalande i sådan rigtning förekomma vid 1884 års riksdag, men dessa kunna väl svårligen anses hafva varit välgrundade, då sedermera intet åtgjorts åt saken. Huru skulle väl frågan om bortskänkning behandlas, om denna skulle ådömas af krigsrätt? När en kompani-, squadrons- eller batterichef vill blifva af med en karl, som straffats ett visst antal gånger, skulle han väl derom göra anmälan till regementschefen, och på grund deraf krigsrätt tillsättas. Men då den af fyra militära ledamöter och en lagfaren ledamot bestående krigsrätten ej är någon permanent institution, utan dess sammansättning vexlar, finnes det ej någon garanti för en jemn lagtillämpning härutinnan. Dertill kommer, att krigsrätten skulle pröfva alla föregående bestraffningar, som ådömts den tilltalade, och då hade krigsrätten att hålla sig till de nakna straffjournalerna eller till af kompanischefen eller kompanibefälet afgifna vittnesintyg. Å andra sidan kunde och borde ej den tilltalade förvägras att åberopa vittnen till sin förmån. Och följaktligen skulle måhända mindre fördelaktiga konflikter kunna uppstå. Slutligen skulle ock den af krigsrätt dömda väl få besvära sig öfver domen, och detta skulle komma att föranleda ökadt arbete i krigshofrätten, hvilket åter skulle för dem, som vilja bibehålla denna öfverdomstol hufvudsakligen oförändrad, blifva en ytterligare anledning att motsätta sig dess tidsenliga förändring. Öfverlemnandet till krigsrätt af den regementschef nu tillkommande rätt att bortskänka manskap skulle således antagligen medföra många olägenheter. En dylik åtgärd borde ock medföra, att hvarje

arrestbestraffning äfven skulle ådömas af krigsrätt, men detta skulle leda till en fullständig omstöpning af de militärdisciplinära förhållandena, något som af motionären ej torde hafva åsyftats.

Genom bifall till motionärens förslag, hvaraf naturligen måste följa indragning af de i riksstaten till värfvade arméns disciplinkompani uppförda och äfven för år 1895 begärda anslag och, på sätt motionären i särskild motion hemställt, beviljande af ett lämpligt förslagsanslag för bestridande af de med disciplinkompaniets upplösning möjliga förenade kostnader, skulle också en icke oväsentlig besparing för statsverket vinnas.

På dessa och af motionären i öfrigt anförda skäl har jag inom utskottet yrkat bifall till motionen.»

Tabell

utvisande rekryteringen af värfvade arméns disciplinkompani
åren 1890^{1/7}—1893^{31/12}.

Värfvade truppförband	1890	1891		1892		1893		Summa
	^{1/7} — ^{31/12}	^{1/1} — ^{30/6}	^{1/7} — ^{31/12}	^{1/1} — ^{30/6}	^{1/7} — ^{31/12}	^{1/1} — ^{30/6}	^{1/7} — ^{31/12}	
<i>Armén:</i>								
Svea lifgarde	4	5	7	7	6	10	9	48
Andra lifgardet	1	—	1	—	—	—	—	2
Lifgardet till häst	—	—	4	1	—	2	1	8
Kronprinsens husarregemente	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea artilleriregemente	1	—	2	3	2	2	1	11
Göta »	—	3	1	1	1	—	1	7
Vendes »	—	—	—	—	—	—	—	—
Gotlands artillericorps	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaxholms »	—	1	3	—	2	2	2	10
Svea ingenjörbataljon	—	—	—	1	—	—	—	1
Göta »	3	1	—	1	1	2	—	8
Svea trängbataljon	—	—	—	—	—	—	—	—
Göta »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa armén	9	10	18	14	12	18	14	95
<i>Flottan</i>	13	14	30	13	23	27	24	144
Summa armén och flottan	22	24	48	27	35	45	38	239
<i>Tillkommer för 1893^{1/7}—^{31/12}.</i>								
Norrlands artilleriregemente...	—	—	—	—	—	—	1	1
Karlskrona artillericorps	—	—	—	—	—	—	10	10
Summa summarum	22	24	48	27	35	45	49	250

Anm. Under tiden 1890^{1/1}—^{30/6} affördes till disciplinkompaniet 20 man, om hvilka dock ej erhållits detaljerade uppgifter.